

ALLE KAN NOGET

OPSUMMERING
**Forsøg med kompetencegivende
uddannelse på særlige vilkår
2013 – 2016**

GLAD FLEX UDDANNELSE

ALLE KAN NOGET
**glad
fonden**

Indhold

1. Baggrund og formål
2. Konklusioner og anbefalinger
3. Målgruppen
4. Resultater
  - 4.1 Tre uddannelsesmodeller
  - 4.2 Kompetencemålsbeskrivelse og dokumentation af progression
  - 4.3 Elevresultater og videre forløb
5. Forslag til uddannelsesmodel

Tak til Sportsgoodsfonden, som har støttet udgivelsen af denne publikation og tak til de virksomheder, offentlige arbejdspladser, erhvervsskoler og kommuner, der er indgået i projektet.¹

1. Baggrund og formål

En stor gruppe unge med funktionsnedsættelse har ikke adgang til en kompetencegivende uddannelse. Samtidig er der indført reformer, der udtrykker politiske forventninger om, at unge med funktionsnedsættelse under 40 år ikke per automatik skal tildeles en førtidspension. De skal i langt højere grad end tidligere i beskæftigelse og blive delvist selvfor-sørgende.

Alle unge, der ikke har mulighed for at gennemføre en ordinær ungdomsuddannelse, har siden 2007 haft retskrav på en Særligt Tilrettelagt Ungdomsuddannelse (STU). En STU er imidlertid ikke en kompetencegivende uddannelse med specifikke krav til, hvilke faglige kompetencer de unge skal opnå.²

For en stor del af de unge, der afslutter en STU, er der reelt ikke mulighed for at få mere uddannelse. Ofte lever de ikke op til adgangskravene, og deres undervisnings- og vejledningsbehov tilgodeses ikke i de erhvervsrettede uddannelser. For de elever, der afslutter en STU, er der således en betydelig afstand mellem de politiske ønsker om en højere grad af selvforsørgelse og deres mulighed for at kvalificere sig til et job.

I 2012 dokumenterede en landsdækkende evaluering, at kun 18% af de unge med funktionsnedsættelse, der havde afsluttet en STU efterfølgende kom videre i uddannelse eller beskæftigelse på ordinære eller særlige vilkår.³ Der er derfor brug for nytænkning i forhold til de unges mulighed for at udvikle kompetencer, der kan bane vejen for øget inklusion på arbejdsmarkedet.

Fra 2013-2016 har Glad Fonden gennemført et uddannelsesforsøg rettet mod unge med funktionsnedsættelse, som ikke hidtil har haft mulighed for at tage en kompetencegivende uddannelse. Uddannelsesforsøget er støttet med satspuljemidler i regi af Ministeriet for Børn, Undervisning og Ligestilling og har arbejdstitlen: Forsøg med kompetencegivende uddannelse på særlige vilkår.

Projektets langsigtede mål er via uddannelse at understøtte inklusion af mennesker med funktionsnedsættelse på arbejdsmarkedet. I projektet er der udviklet og afprøvet tre uddannelsesmodeller, der kvalificerer til beskæftigelse inden for udvalgte områder; herunder metoder, der understøtter elevernes udvikling af kompetencer og dokumentation af progression.

Projektet er udviklet og afprøvet i tæt dialog med virksomheder, erhvervsskoler og kommunale jobcentre for at integrere deres erfaringer i forslag til løsninger. De konkrete uddannelser kaldes Glad Flex Uddannelse. Uddannelsesforsøget har afprøvet, om 22 unge med funktionsnedsættelse over et år med 40 ugers undervisning kan udvikle kompetencer, der bringer dem tættere på arbejdsmarkedet.

I nærværende notat opsummeres erfaringer og resultater fra uddannelsesforsøget. I notatet omtales erfaringerne som *uddannelsesforsøget* synonymt med *projektet*. De forskellige uddannelser omtales *uddannelsesmodeller* synonymt med *Glad Flex Uddannelse*. Projektet er desuden dokumenteret i form af:

- Beskrivelse af forsøgsuddannelsernes formål, kompetencemål, opbygning og varighed, undervisningsaktiviteter, læringsmål og bedømmelsesplaner
- 10 korte film, der præsenterer uddannelserne, eleverne og de virksomheder, der har deltaget

En del af materialet er tilgængeligt på flex.gladfagskole.dk

2. Konklusioner og anbefalinger

På baggrund af udvikling og afprøvning af tre uddannelsesmodeller, kan det konkluderes, at kompetencegivende uddannelse til unge med funktionsnedsættelse nytter og kan føre til beskæftigelse.

Eleverne i projektet har gennemgået en synlig og målbar udvikling og kan ved uddannelsens afslutning tage ansvar for afgrænsede, rutineprægede arbejdsprocesser inden for valgte kompetenceområder.

Resultaterne er bl.a. skabt gennem:

- Virksomhedsforlagt praksislæring på mindre hold, hvor faste faglærere med brancheerfaring er ansvarlige for den daglige undervisning på virksomhederne og fastholder uddannelsesperspektivet hen imod beskrevne kompetencemål
- Systematisk bedømmelsesplan, der gør det muligt at dokumentere elevens progression i forløbet og tydeliggør for både elev, kommuner og virksomheder, hvad den unge kan ved uddannelsens afslutning
- Tæt samarbejde med virksomheder, erhvervsskoler og kommuner omkring den enkelte elev

Hovedparten af de unge har deltaget i uddannelsesforsøget inden for rammerne af beskæftigelseslovgivningen. Det har givet en række udfordringer, som bl.a. vedrører forskydning af læringsperspektivet. Herudover har dokumentationskravene i Lov om Aktiv Beskæftigelse (§ 70 a) i visse tilfælde begrænset de unges overgang fra uddannelse til beskæftigelse.

Anbefalinger

På baggrund af erfaringerne med forsøg med kompetencegivende uddannelse til unge med funktionsnedsættelse, anbefaler Glad Fonden:

- at unge, der har gennemført en STU, og som kan profitere af videre uddannelse, får adgang til en 2-årig erhvervsrettet kompetencegivende uddannelse
- at erfaringerne fra Glad Flex Uddannelse videreudvikles som en selvstændig uddannelse og/eller kombinerede forløb, hvor unge med funktionsnedsættelse inkluderes i de erhvervsrettede ungdomsuddannelser (EGU, KUU, PBE, EUD)
- at der udformes nationale bestemmelser i form af mål og vejledninger til undervisningen, så eleverne får samme muligheder for kvalitet i uddannelsen uanset, hvor i landet de bor
- at uddannelse til unge med funktionsnedsættelse realiseres inden for rammer, der sikrer dem et forsørgelsesgrundlag, hvor de kan koncentrere sig om uddannelsesforløbet og ikke samtidig skal afklares til beskæftigelse
- at kommunerne får bedre mulighed for at dispensere fra de dele af Lov om Aktiv Beskæftigelsesindsats, der efter afsluttet uddannelse forhindrer kommunerne i at støtte unge med funktionsnedsættelse i en hurtig overgang fra uddannelse til beskæftigelse

3. Målgruppen

Målgruppen for projektet er unge med funktionsnedsættelse, som har afsluttet en STU, og som endnu ikke er kommet videre i uddannelse eller beskæftigelse.

På landsplan har ca. 7.600 elever i perioden fra STU loven blev vedtaget i 2007 og frem til september 2016 afsluttet en 3-årig STU og udgør dermed den samlede målgruppe på landsplan.⁴ De kommende år vil yderligere ca. 1.600 elever årligt afslutte deres STU. En del af dem vil stå i en situation uden mulighed for at tage en kompetencegivende uddannelse.

Deltagerne i uddannelsesforsøget har været en gruppe lærevillige og forskellige unge mennesker, som har haft behov for en høj grad af undervisningsdifferentiering. Nogle elever kunne ikke læse, skrive og regne, mens andre kunne. Eleverne var mellem 21 og 28 år, da de blev visiteret til uddannelsesforsøget.

De fleste af deltagerne var på kontanthjælp og havde et uddannelsespålæg, som skulle sikre fremdrift hen imod uddannelse. Her var uddannelsesforsøget et relevant tilbud til en målgruppe, der ellers har svært ved at opnå tilknytning til det ordinære uddannelsessystem.

Halvdelen af eleverne er udfordret af *generelle indlæringsvanskeligheder* – det er fx unge med hjerneskader, spastisk lammelse og kognitiv funktionsnedsættelse. Halvdelen af eleverne har diagnoser eller karakteristika, der betegnes som *gennemgribende udviklingsforstyrrelse* – fx forskellige former for autismespektrumforstyrrelse, ADHD og Tourette.

For at give et indtryk af målgruppen, præsenteres i det følgende en kort profil af tre elever. Af hensyn til eleverne, er deres navne ændret.

Lau er 26 år, da han påbegynder en Glad Flex Uddannelse til AV-team medarbejder. Lau er født for tidligt og fik 3 måneder gammel en hjerneskade i forbindelse med en operation, hvor han var udsat for iltmangel. Det har medført, at han har svært ved at fastholde opmærksomheden og ikke uden videre aktiveres af sanseindtryk. Derudover er han plaget af astma og allergi.

Lau har forud for sin deltagelse i uddannelsesforsøget afsluttet en STU inden for mediefag på Glad Fagskole. Efter afsluttet STU var det hans ønske at fortsætte i et job inden for mediebranchen. Imidlertid blev han af kommunen henvist til et afklaringsforløb i 6 måneder på henholdsvis et cykelværksted, et metalværksted og en kantine. Herefter var Lau ubeskæftiget i 7 måneder, inden han i 4 måneder var i en praktik, hvor han skulle tage billeder af produkter og lægge dem på en hjemmeside. Derefter var Lau ubeskæftiget 3 måneder frem til opstart på uddannelsesforsøget, som han selv henvendte sig til kommunen for at få lov at deltage i.

Elias er 26 år, da han påbegynder en Glad Flex Uddannelse til madgartner. Ved uddannelsesstart er Elias' funktionsnedsættelse ikke jobcentret bekendt. I forløbet kommer det frem, via samtaler med Elias' mor, at Elias er født med et ekstra kromosom. Dette syndrom kan medføre generel passiv opførsel, koncentrationsvanskeligheder, lavt blodtryk, nedsat muskelstørrelse, træthed, depression/nedstemthed og dårlig selvfølelse.

Elias har gået i specialklasse på mange skoler i sin barndom. På et tidspunkt blev han sendt på efterskole, efterfulgt af en periode på et opholdssted og videre til en Tvind Skole. Herefter kom han hjem og boede igen hos sin mor. Siden han fyldte 18, har han været i jobcenterregi. Det er gennem de seneste 8 år ikke lykkedes at fastholde Elias i et forløb. Det er jobcentret, der har henvist Elias til uddannelsesforsøget.

Sara er 22 år, da hun påbegynder Glad Flex køkkenuddannelsen. Sara har generelle indlæringsvanskeligheder, som fx kommer til udtryk ved, at hun skal have mere tid til at lære og let bliver forvirret og utryg, hvis hun føler sig presset. Derudover er Sara meget langsynet og lider af astma og allergi.

Sara har forud for sin deltagelse i uddannelsesforsøget afsluttet en STU. Derefter har hun været 6 måneder i praktik 25 timer om ugen i en kantine, efterfulgt af 7 måneder i praktik i et supermarked 20 timer om ugen. Herefter er hun i en periode uden beskæftigelse. Sara blev af sin kommune gjort opmærksom på Glad Flex Uddannelsen, og valgte efter et informationsmøde at deltage.

4. Resultater

4.1 Tre uddannelsesmodeller

Der er i projektet udviklet og afprøvet uddannelser inden for videoproduktion, køkken og bygartneri. Disse brancher er valgt, fordi Glad Fonden som socialøkonomisk virksomhed har erfaring med uddannelse og beskæftigelse inden for de områder. Det er desuden vurderingen, at der er opgaver, der kan blive til jobs til unge med funktionsnedsættelse, hvis de unge udvikler de kompetencer, der efterspørges i brancherne. Derudover peger uddannelserne hen mod beskæftigelse på områder, der kan være attraktive for unge mennesker i en tid, hvor der er fokus på god mad, godt brød, byøkologi og kommunikation ved brug af video på forskellige brugerflader.

I projektet er uddannelserne inden for video og køkken afprøvet med hver to hold elever, mens madgartneruddannelsen kun er afprøvet med et hold elever. Uddannelserne strækker sig i forsøgsperioden over 1 år med 40 ugers undervisning. Den ugentlige undervisningstid er 25 timer.

Udvikling og afprøvning af uddannelsen er gennemført af teams bestående af faglærere og vejledere, som har samarbejdet med ansatte på virksomheder, erhvervsskoler og kommuner. Til den enkelte uddannelse har der været tilknyttet en faglig dialoggruppe med eksterne repræsentanter fra kommuner, virksomheder og erhvervsuddannelser.

Gennem kompetenceopbygning inden for de specifikke brancher, bidrager Glad Flex Uddannelse til at myndiggøre eleverne. Det sker ved at eleven:

- udvikler en faglig identitet, der giver grundlag for at søge videre i uddannelse eller søge arbejde og opnå hel eller delvis selvforsørgelse
- opbygger strategier, der klæder eleven på til fortsat at kunne lære nyt
- opnår kendskab til uddannelsessteder og arbejdspladser
- udvikler selvbevidsthed og lyst til at påtage sig medborgerskab

De tre Glad Flex Uddannelser, der er udviklet og afprøvet, bygger som udgangspunkt på de samme principper, som betyder, at eleverne:

1. uddannes hen imod beskrevne **kompetencemål**, der er fælles for **hele holdet**
2. uddannes gennem praksislæring, som foregår helt eller delvist **virksomhedsforlagt**
3. indgår på et **mindre hold** med 4 elever
4. undervises af en **fast faglærer**, der i dagligdagen planlægger og koordinerer undervisningen **med ansatte på virksomheden**
5. har en **fast vejleder**, der samarbejder med faglæreren om at udvikle metoder, der støtter elevens **individuelle vej** hen imod de fælles kompetencemål samt står til rådighed for vejledning, der vedrører forhold uden for undervisningen.
6. er i **praktik** på en anden virksomhed i løbet af deres uddannelse
7. deltager i **bedømmelse og evaluering** ca. hver 8 uge
8. kommer til en afsluttende bedømmelse med **ekstern censor** fra en erhvervsskole
9. modtager et **kompetencebevis**, der beskriver uddannelsens kompetenceniveau.

Herudover er der en række forskelle på uddannelserne, som vedrører, i hvilken grad uddannelsen er integreret i virksomhedens dagligdag og dermed, hvordan eleverne indgår i relation til øvrige ansatte. Der er også forskel på, om uddannelsernes praksislæring er foregået på den samme eller på flere forskellige virksomheder og på antallet og længden af praktikker samt mængden af og bredden i kernekompetencer.

I det følgende er de tre uddannelser kort beskrevet.

Køkkenuddannelsen

Køkkenuddannelsen er foregået i en Glad Mad kantine på virksomheden FOSS ved Hillerød. FOSS producerer analyseinstrumenter til landbrugs- og fødevareindustrien samt til den kemiske og farmaceutiske industri. Kantine serverer dagligt frokost til 400 medarbejdere.

Tre dage om ugen indgår eleverne i den praktiske produktion enten på brødbagning, service- og mødebetjening eller gastronomi alt efter, hvilket område eleverne har valgt at fokusere på efter basisforløbet. Faglæreren planlægger undervisningen og koordinerer med køkkenchefen, så både uddannelsesholdet og driften får mest muligt ud af samarbejdet. To dage om ugen modtager eleverne holdundervisning i praksis og teori. Teoriundervisningen foregår i et undervisningslokale i tilknytning til køkkenet.

Elever, der er uddannet køkkenmedarbejdere, har ved uddannelsens afslutning kompetencer til at arbejde som assistenter til kokke, ernæringsassistenter, bagere eller tjenere i private eller offentlige køkkener og kantiner med fokus på enten madlavning, service- og mødebetjening eller brødbagning.

Basisforløb	Virksomhedsforløb	Afslutningsforløb
6 uger i Glad Mad på FOSS Introduktion til uddannelsens fagområder	28 uger i Glad Mad på virksomheden FOSS Eleverne fokuserer på udvalgte fagområder, hvor de har talent 4 ugers praktik i anden virksomhed eller på en erhvervsskole	6 uger i Glad Mad på FOSS Individuel bunden opgave og eksamen med ekstern censor

AV-team uddannelsen

På AV-team uddannelsen er den del af undervisningen, der vedrører videooptagelse, primært foregået på Roskilde Universitet (RUC). AV-team uddannelsen er organiseret som et team, hvor elever med fokus på hvert deres område (udstyr, kamera, lyd, lys, redigering, grafik og tekstning) møder op, når ansatte på RUC gerne vil have filmet en begivenhed og efterfølgende have redigeret materialet til en enkel film. Det kan være i forbindelse med konferencer, uddannelsesmesser, forelæsninger eller i forbindelse med præsentation af forskere eller afdelinger, nye lokaler, nye uddannelser eller ved lokale valg til råd og nævn.

RUC er en stor organisation med 8000 studerende og 1000 ansatte. De enheder på RUC, der producerer film til forskellige formål, har derfor opgaver nok til, at et mindre uddannelseshold kan indgå i produktion af de mest enkle produktioner. Det konkrete samarbejde er etableret med enheden IT og Læring, som har et ønske om at flere undervisere inddrager filmmediet i den pædagogiske praksis - såkaldt blended learning. Faglæreren planlægger forløbet med den ansatte, der har brug for en film. Kontakten etableres via den fagperson, faglæreren løbende koordinerer uddannelsesopgaverne med på RUC. Redigering og teoriundervisning er primært foregået i et fast undervisningslokale på Glad Fagskole.

Elever, der er uddannet som AV-team medarbejdere, har ved uddannelsens afslutning kompetencer til at arbejde som assistenter til en kamera- eller kommunikationsuddannet fagperson, der producerer videomateriale til digitale brugerflader som fx hjemmesider og sociale medier i den interne kommunikation i en organisation/virksomhed.

Basisforløb	Virksomhedsforløb	Afslutningsforløb
8 uger på Glad Fagskole og eksterne lokaliteter	26 uger med optagelser på Roskilde Universitet (og enkelte andre virksomheder) og redigering på Glad Fagskole	6 uger på Glad Fagskole og eksterne lokaliteter
Introduktion til uddannelsens fagområder	Eleverne fokuserer i teamarbejdet på de fagområder, hvor de har talent 4 ugers praktik i anden virksomhed eller på en erhvervsskole	Fælles bunden opgave og eksamen med ekstern censor

Madgartneruddannelsen

Madgartneruddannelsen er en ny fagkombination, hvor eleverne lærer at dyrke grøntsager og krydderurter i byen og efter høst lærer at forarbejde råvarerne til mad og forråd.

På gartnerdelen af uddannelsen underviser faglæreren i tilknytning til en række forskellige dyrkningssteder rundt om i byen: I en byhave på Glad Fondens domicil i København NV, i Københavns Kommunes Skolehave ved Bispebjerg samt i udearealer og drivhuse ved Københavns Madhus. Endelig har holdet deltaget i høstdage med borgere i taghaven Øster-Gro. Eleverne har deltaget i etablering af bede og drivhuse, dyrkning og pleje af udearealer samt høst af grøntsager, bær, frugter og krydderurter.

Variationen i dyrkningssteder introducerer eleverne til beskæftigelsesmuligheder indenfor bygartneri, herunder det pædagogiske element, hvor de indgår i undervisning af folkeskoleelever, der besøger henholdsvis skolehaver eller Madhuset. En dag om ugen indgår eleverne i teoriundervisning i et undervisningslokale på Glad Fagskole.

På den del af uddannelsen, der vedrører forarbejdning af råvarer til mad, undervises eleverne alle dage af en kokkefaglærer i Café Glad i BIBLIOTEKET på Rentemestervej i København.

De elever, der er uddannet madgartnere, har ved uddannelsens afslutning kompetencer til at assistere en uddannet gartner fx inden for vedligehold og pleje af byens grønne arealer, på gartnerier, slotshaver eller i forbindelse med produktionskøkkener og restauranter, der allerede er i gang, eller gerne vil i gang med at dyrke deres egne grøntsager og krydderurter. De har også kompetencer til at arbejde som assistenter til uddannet køkkenpersonale inden for grundtilberedning og forarbejdning af råvarer.

Virksomhedsforløb - gartner	Virksomhedsforløb - mad
<p>24 ugers gartnerdel på 3 forskellige dyrkningssteder</p> <p>1 uges praktik med relation til bygartneri</p> <p>Afsluttende bedømmelse med individuel bunden praktisk opgave suppleret med forberedt materiale og eksamen med ekstern censor</p>	<p>16 ugers maddel i Café Glad</p> <p>2 ugers praktik med relation til køkken, bygartneri, skolehave eller på en erhvervsskole.</p> <p>Afsluttende bedømmelse med individuel bunden praktisk opgave og eksamen med ekstern censor</p>

Samarbejdspartnere

De tre uddannelser er udviklet og afprøvet i samarbejde med i alt 6 kommuner, 19 virksomheder (private og offentlige arbejdspladser) samt 4 erhvervsskoler. Repræsentanter fra både kommuner, erhvervsskoler og virksomheder er indgået i de *faglige dialoggrupper*, der har været tilknyttet den enkelte uddannelse. De faglige dialoggrupper er mødtes 4 gange, mens uddannelserne er afprøvet. Deltagerne har bidraget ved at forholde sig kritisk til de foreløbige beskrivelser, resultater og planer, de er blevet præsenteret for, hvilket har fået betydning for prioriteringer og retning i projektet.

Samarbejdet med **kommuner** har derudover vedrørt:

- 1) Visitation af de unge, der har deltaget i uddannelserne
- 2) Dokumentation af elevernes progression til brug for deres videre forløb

De unges deltagelse har forudsat, at kommunen vurderer, at der er et uddannelses- eller beskæftigelsesperspektiv med at visitere dem til uddannelsesforsøget. Det skyldes, at de unge i målgruppen typisk har et uddannelsespålæg, er på kontanthjælp og dermed tilknyttet et jobcenter.

Det er erfaringen fra samarbejdet med jobcentre, at der opstår et dilemma, når unge skal uddannes med reference til beskæftigelseslovgivning. Jobcentret i den betalende kommune skal bruge dokumentation til afklaring af elevens støttebehov og arbejdsevne. Der er derfor en stor risiko for, at det forskyder læringsperspektivet væk fra uddannelsens kompetencemål til spørgsmål om afklaring af støttebehov og arbejdsevne målt i timer, når en uddannelsesinstitution skal imødekomme jobcentrets behov for dokumentation.

En del af de kommuner, der indledningsvis er kontaktet af projektet har desuden vurderet, at et 40 ugers forløb med en medfinansiering på 12.500 kr. per elev om måneden var for omkostningstungt, hvilket har betydet, at flere elever, der var interesseret i at få mere uddannelse, ikke har haft mulighed for at deltage.

Samarbejdet med **erhvervsskoler** har bestået i:

- 1) Lærerpraktikker forud for opstart af de første uddannelsesforløb
- 2) Elevpraktikker for de elever, der havde mulighed for og ønske om at søge ind på en erhvervsuddannelse efter uddannelsesforsøget
- 3) Endagsbesøg, der har introduceret et hold elever til en erhvervsskole
- 4) Ekstern censurering ved de afsluttende bedømmelser

Erhvervsskolernes deltagelse med censorer ved de afsluttende bedømmelser har været afgørende for valideringen af, at eleverne har nået de beskrevne kompetenceniveau.

Erfaringen er, at der er stor åbenhed og interesse fra erhvervsskolernes side til at indgå i udviklingsarbejde omkring uddannelse til målgruppen; det til trods for at erhvervsskolerne i den periode, hvor projektet er gennemført, har haft travlt med at omstille sig til en ny erhvervsuddannelseslov, som ikke indeholder incitamenter til at gå ind i denne opgave.

Samarbejdet med **private virksomheder og offentlige arbejdspladser** har indebåret:

- 1) Værtskab for en uddannelse gennem 40 uger
- 2) Praktiksted for elever i 1-4 uger

Uddannelsesmodellerne forudsætter et samarbejde med virksomheder, der opgavemæssigt og fysisk kan rumme et uddannelseshold. Virksomhederne indgår i den daglige koordinering med faglæreren, som er den, der sikrer, at eleverne når uddannelsens kompetencemål.

Praktik i anden virksomhed eller på en erhvervsskole ved uddannelsens afslutning øger elevernes læringskurve, og er ligesom de tre uddannelsesmodeller afhængig af, at virksomheder i de forskellige brancher og erhvervsskoler tager imod praktikanter.

Erfaringen er, at virksomhederne - udover at bidrage til uddannelserne - opnår et øget ressourcesyn på unge med funktionsnedsættelse gennem samarbejdet. Nogle virksomheder erfarer også, at øget forskellighed i medarbejderstaben kan synliggøre ressourcer blandt de øvrige ansatte.

De virksomheder, der har samarbejdet med uddannelsesforsøget, har desuden understreget, at ansættelse forudsætter, at de unge kan noget, som virksomheden har brug for, og at virksomheden har adgang til klar information om ansættelse på særlige vilkår.

4.2 Kompetencemålsbeskrivelse og dokumentation af progression

Glad Flex Uddannelserne er beskrevet med kompetencemål, der refererer til niveau tre i den nationale kvalifikationsramme.⁵ Det betyder, at eleven ved uddannelsens afslutning med adgang til vejledning kan:

- tage ansvar for afgrænsede arbejdsprocesser
- indgå i tværfagligt samarbejde inden for et erhvervs eller et fags praksis
- kan indgå aktivt i læringsituationer inden for et erhvervs – eller fagområde

Niveau tre i den nationale kvalifikationsramme er tilføjet med *adgang til vejledning* for at indikere, at eleven kan præstere på niveauet, når han/hun har mulighed at spørge og få vejledning hos en fagperson.

Kompetence beskrives af nogle forskere som et spørgsmål om, hvorvidt en person kan løse den faglige opgave, han/hun bliver stillet. Andre forskere vægter, at relationer og kontekst har afgørende betydning for en persons aktuelle kompetence til at indgå i en arbejdsproces.⁶

I uddannelsesforsøget er det vurderingen, at udfordringen for elever fra målgruppen sjældent består i at lære at indgå i afgrænsede arbejdsprocesser, jf. niveau tre i den nationale kvalifikationsramme. Udfordringen er derimod ofte, at indgå i arbejdsliv, hvor der er mange uskrevne regler, kolleger der skiftes ud, og hvor der kan ske ændringer i forhold til planen, som kræver den unges stillingtagen, og som kan betyde, at en afgrænset opgave skal løses under helt andre forudsætninger end dagen før. Konteksten får med andre ord afgørende betydning for den unges kompetence. Kompetencen består derfor i at kunne udføre den afgrænsede opgave, når den unge udfordres af en turbulent og uforudsigelig hverdag i et køkken med mange kolleger, i en skolehave med masser af elever, hvor der kan opstå konflikter, eller under en filmoptagelse på et universitet, hvor lokaliteten kan ændres. Derfor benyttes en forståelse af kompetence, som tillægger konteksten betydning.⁷ Forståelsen af begrebet *kompetence* har haft indflydelse på kompetencemålsbeskrivelserne. Det vil sige, hvad de unge skal kunne ved uddannelsens afslutning og dermed også for uddannelsernes indhold og tilrettelæggelse.

I valg og omfang af kompetencer er der i beskrivelsen af Glad Flex Uddannelse skelet til det, der i den daværende bekendtgørelse til erhvervsuddannelserne hed *Særlige kompetencemål forud for undervisning i hovedforløbet*. For at elever på 40 uger kan opnå kompetencer til at løse rutineprægede opgaver på en arbejdsplads, er uddannelserne derefter beskrevet med et noget smallere repertoire af kernekompetencer. Eksempler på kompetencemål, læringsaktiviteter og niveauer af læringsmål fremgår af bilag 1.

Køkken og AV-team uddannelserne har hver 7 kompetencemål. Madgartneruddannelsen har 17 kompetencemål, som fordeler sig på en gartnerdel og en maddel. Efter et basisforløb har eleverne på to af uddannelserne yderligere fokuseret på de fagområder, hvor de havde mest talent.

Processen, hvor faglærere og vejledere afklarer forståelsen af *kompetence* og beskriver mål og delmål, er en metode, der med fordel kan benyttes af UU-vejledere og STU-udbydere i det arbejde, som den seneste revision af bekendtgørelsen til STU lægger op til. Metoderne er i gang med at blive implementeret i Glad Fagskole.

Bedømmelsesplan

I kompetencemålsbeskrivelserne indgår en bedømmelsesplan. Der er udviklet skabeloner til hver bedømmelse, der refererer til lærings- og kompetencemål og rejser en række spørgsmål til evaluering, der peger fremad. Tilsammen udgør dette materiale de metoder og redskaber til bedømmelse af elevens progression, der er udviklet og afprøvet i projektet.

Bedømmelsesplanen indeholder:

1. Indledende vurderingssamtale
2. Bedømmelse og evalueringssamtale efter 6-8 uger
3. Bedømmelse og evalueringssamtale efter 16 uger
4. Evaluering efter ekstern praktik efter ca. 32 uger
5. Bedømmelse ved afslutning af gartnerforløb efter 18 uger. *(Kun for Madgartnerlinjen som indeholder en bedømmelse efter seks måneders gartnerforløb og igen efter fem måneders madforløb.)*
6. Afsluttende bedømmelse med deltagelse af en ekstern censor fra en relevant erhvervsuddannelse. I de sidste uger af uddannelsen arbejder eleven med en produktion til den afsluttende bedømmelse.

Glad Flex Uddannelse er kendetegnet ved, at elev-lærer relationen bevæger sig fra en høj grad af lærerinstruktion ved uddannelsesstart til produktion baseret på dialog, selvstændig beslutningstagen og øget elevansvar for produktet og teamsamarbejdet ved uddannelsens afslutning. Denne progression er præciseret med beskrivelse af tre niveauer af læringsmål.

- På niveau 1 kan eleven adspurgt referere og vise, at han/hun er opmærksom på og kender til enkle materialer, teknikker, regler og fremgangsmåder inden for det pågældende fagområde
- På niveau 2 kan eleven under vejledning udføre, sammensætte, anvende, navigere, forberede m.v.
- På niveau 3 kan eleven med adgang til vejledning/til at spørge selvstændigt vælge, arbejde med, tage ansvar for, klargøre, opmåle m.v.

Ved afslutningen af basisforløbet, bliver eleverne bedømt i forhold til niveau 1. Niveau 2 og 3 er pejlemærker på elevens udvikling i det resterende forløb. Ved den afsluttende bedømmelse/eksamen udfører eleven en bunden opgave, der svarer til en afgrænset, rutinepræget arbejdsproces, som eleven har øvet sig på forud for eksamen. Når eleven kan demonstrere, at han/hun kan gennemføre handlingen svarende til det beskrevne niveau 3, har eleven bestået.

Eleven får ved uddannelsens afslutning et kompetencebevis. Det fremgår af kompetencebeviset, om eleven er bestået eller ikke bestået. Kompetencebeviset indeholder blandt andet en beskrivelse af uddannelsens mål, niveau, varighed, struktur og slutbedømmelse. Derudover en kort beskrivelse af den virksomhed og opgavetype, der har dannet ramme om undervisningen, en beskrivelse og evaluering af den eksterne praktik samt af den afsluttende prøve.

Anvendelighed af kompetencebeskrivelse og bedømmelser

Kompetencemålsbeskrivelsen og bedømmelsesplanen bidrager til, at faglæreren kan sikre tydelig sammenhæng mellem den løbende undervisningsplanlægning, den pædagogiske undervisningspraksis og uddannelsens kompetencemål.

Beskrivelserne fungerer som en fælles referenceramme på de teammøder mellem faglærer, vejleder og projektleder, der er afholdt hver 14 dag. Her har teamet blandt andet vurderet, om niveauet er for højt eller lavt i forhold til de unge, der er visiteret til uddannelsen, om

niveauet er realistisk at nå med 25 timers undervisning i 40 uger, om der er kompetenceområder, der bør prioriteres mere eller mindre i forhold til de beskæftigelsesområder, der åbner sig gennem den virksomhedsforlagte undervisning og praktikker m.v.

De fastlagte bedømmelser og evalueringer bidrager til, at faglærer og elev får talt om, hvordan det går med elevens udvikling hen imod kompetencemålene, hvad der hjælper eleven til at lære nyt, og hvad faglærer og elev sammen skal fokusere på i den kommende periode, for at eleven lærer mest muligt.

De skabeloner, der er faglærerens og vejlederens redskaber, lægger op til en dialog i evalueringen, der i videst muligt omfang giver eleven en stemme på lige fod med faglæreren. Det frembringer væsentlige perspektiver fra eleven, som bidrager til faglærers og vejleders forståelse af elevens udfordringer og til at faglæreren fremadrettet kan tilrettelægge undervisningen, så den imødekommer den enkelte elevs undervisningsbehov. Vejlederen styrer dialogen. Elevens og lærerens svar bliver noteret i hver sin spalte i et skema. Efterfølgende er det tydeligt, hvad der er henholdsvis elevens og faglærerens perspektiv. Her er det også tydeligt, hvis det ikke er lykkedes at motivere eleven til at melde ud, hvad han/hun syntes går godt, og hvad der er svært.

Faglærerne evaluerer også løbende med eleverne. Men de strukturerede bedømmelser hjælper faglæreren til at koble erfaringer fra dagligdagens undervisning til de beskrevne læringsmål, så eleven får billeder på, hvorfor faglæreren vurderer, at han/hun er på niveau 1, 2 eller 3.

Endelig har kompetencemålsbeskrivelser og dokumentation af elevernes progression i de fastlagte bedømmelser udgjort grundlaget for de statusrapporter, jobcentret har skulle modtage om den enkelte elevs progression ca. hver 8 uge.

Revurdering af mål i forhold til tidsramme

Kravene til at bestå er justeret ud fra erfaringerne i de første forløb. Erfaringen er, at hvis eleverne skal have mulighed for at nå niveau 3 på alle kompetenceområderne, er det nødvendigt med mere tid – minimum 2 år. Alternativt skal antallet af kernekompetencer og niveau nedjusteres. Det udfordrer imidlertid jobmuligheder, idet kompetencerne er udvalgt og beskrevet af fagfolk med erfaring fra branchen ud fra en vurdering af, hvad eleverne som minimum skal kunne for at gøre sig gældende på arbejdsmarkedet.

I lyset af, at assistentuddannelserne på erhvervsuddannelserne er rammesat til halvandet år, fremstår det velbegrundet, at unge med funktionsnedsættelse, der uddannes til at assistere fagfolk, har brug for yderligere et halvt år eller mere. Det er ligeledes vurderingen fra de eksterne censorer, at det aktuelle smalle faglige fokus på det beskrevne kompetenceniveau er relevant i et beskæftigelsesperspektiv.

Ligheder og forskelle mellem en Glad Flex Uddannelse og de ordinære erhvervsrettede uddannelser til unge der ikke kan gennemføre en erhvervsuddannelse (EUD).

Glad Flex Uddannelse og Kombineret Ungdomsuddannelse (KUU)

Ligheden med KUU er målet om et uddannelsesniveau, hvor den unge kan blive erhvervsassistent.

Forskellen er blandt andet adgangskravet på KUU, hvor eleverne skal have afsluttet folkeskolens 9. eller 10. klasse. Det har en del af eleverne i forsøgsprojektet ikke.

På KUU skal de unge være under 25 år. På Glad Flex Uddannelsen var flere af eleverne ældre. Derudover er der på KUU et krav om, at eleven skal kunne afslutte dansk, matematik og et tredje fag på D-niveau, hvilket er uden for rækkevidde for de fleste af de elever, der gennemførte en Glad Flex Uddannelse. Samtidig foregår undervisningen på KUU ofte på større hold og i pædagogiske rammer, der ikke egner sig til unge, der har brug for at andre skaber struktur og gentagelse.⁸

Glad Flex Uddannelse og Erhvervsgrunduddannelse (EGU)

Ligheden med EGU er, at den også er kommunalt forankret og individuelt tilrettelagt, hvilket muliggør den praksisbaserede tilgang med virksomhedsforlagt undervisning, som forsøgsprojektet viser, at mange af de unge profiterer af.

Forskellen er blandt andet, at på EGU er den enkelte elev 'alene' i praktik på en arbejdsplads. En Glad Flex Uddannelse er organiseret på mindre hold med en fast faglærer og vejleder, som i den virksomhedsforlagte praksis fastholder uddannelsesperspektivet hen imod beskrevne kompetencemål. Det har som nævnt vist sig at fungere for unge, der ofte har brug for forudsigelighed, struktur og vejledning.

Eleverne på EGU får elevløn i praktikperioden. På en Glad Flex Uddannelse er eleverne ikke en del af normeringen i virksomheden, og virksomheden har ikke haft udgifter i form af elevløn. Dette med baggrund i, at de unges videns- og funktionsniveau ofte først sent i forløbet, udgør en ressource for virksomhederne.

Glad Flex Uddannelse og Produktionsskolebaseret Erhvervsuddannelse (PBE)

Ligheden med PBE er samarbejdsaftalen med en erhvervsskole, som betyder, at uddannelsen afsluttes med en prøve som bedømmes af en censor fra en erhvervsskole. Produktionsskolerne har lovhjemmel til at indgå sådanne aftaler (BEK nr. 893 af 08/07/2010). Det har STU udbydere ikke, og derfor har eleverne i projektet ikke fået et lovhjemlet eksamensbevis, men et dokument, hvor erhvervsskolen skriver under på, at eleven ved bedømmelse har præsteret på det beskrevne niveau.

Forskellen er blandt andet, at PBE har samme mål og niveau som EUD, hvor en Glad Flex Uddannelse i forsøgsperioden har været 1-årig og har haft et smallere repertoire af fagområder.

PBE er organiseret som individuelle forløb, der helt eller delvist foregår på en produktionsskole med mulighed for virksomhedspraktikker og mulighed for, at dele af uddannelsen foregår på en erhvervsskole. Uddannelsesforsøget adskiller sig her igen i organisationsformen med hold på en virksomhed med fast tilknyttet faglærer.

4.3 Elevresultater og videre forløb

I alt er 22 unge påbegyndt uddannelsen. Heraf er 4 unge stoppet inden for de første 6 ugers basisforløb. 17 af de 18 unge, der er fortsat på hovedforløbet har bestået den afsluttende eksamen med ekstern censor.⁹

Eleverne har gennemgået en synlig og målbar udvikling på de 40 uger, de har deltaget i en Glad Flex Uddannelse. Elevernes progression er løbende dokumenteret og beskrevet i evalueringer, der forholder sig til de læringsmål og endelige kompetencemål, der er beskrevet for uddannelserne.

For de fleste unge, har deltagelse medført udvikling af:

- Faglig identitet
- Kompetencer, der er brug for på en arbejdsplads
- Kontakter til potentielle arbejdsgivere via eksterne praktikker
- Konstruktive strategier til at mestre udfordringer i uddannelse eller beskæftigelse

Resultaterne illustreres i det følgende via opfølgning på præsentationen af Lau, Elias og Sara i afsnittet om målgrupper ovenfor. Deres udvikling er eksempler på, hvordan afsættet i de smalle fagområder (som fx lyd, kamera, brødbagning, mødeservicering, plantekendskab, blåmad, grøntsagsgastronomi) også har fungeret som afsæt for udvikling af de personlige og sociale kompetencer. Det har medført et kompetenceniveau, hvor eleverne selvstændigt med adgang til vejledning kan tage ansvar for afgrænsede, rutineprægede arbejdsprocesser, kan indgå i læringssituationer og tværfagligt samarbejde inden for et fags praksis.

Eksempler på Laus´ kompetenceudvikling i AV-team uddannelsen

Ved uddannelsesstart er Lau meget tilbageholdende og har svært ved at kontakte nye mennesker i forbindelse med videooptagelser. Optagelser i større grupper af mennesker, mange ventesituationer, ændring af instrukser med kort varsel og intensive forløb uden pauser er alt sammen forhold, der under TV-optagelser udfordrer Lau meget. Lau kan finde på at forlade lokalet, når det bliver for svært, og ofte er han så træt efter en optagedag, at han sover for længe den næste dag og kommer for sent.

Efter 3 måneders uddannelse beslutter Lau sammen med sin faglærer og vejleder, hvordan han, som en del af sin udvikling hen imod kompetencemålene, kan udvikle strategier for at undgå, at stressen "hopper på ham". I begyndelsen har Lau primært fokuseret på kamera, hvor han har mest selvtillid og rutine. Den næste måned skal han blandt andet i optagesituationer, hvor han begynder at føle sig stresset, blive ved med at gentage for sig selv: *Jeg ved, det går over*. Forebyggende skal han sammen med faglæreren hver fredag se på, hvornår der i den kommende uge er luft i produktionerne, så han i pressede situationer kan minde sig selv om, at han lige om lidt kan slappe af.

Efter 10 måneders uddannelse er Lau blevet god til at mærke efter sin dagsform, så han inden, han bliver for træt, kan bede en medelev om at tage over ved kameraet, hvis en optagelse tager længere tid, end han kan mærke, han kan holde til. Han har også lært at fastsætte en realistisk tidsramme til en redigeringsopgave, så han kan lave en aftale med rekvirenten, der ikke gør ham stresset. Han oplever ofte absencer, hvor han i korte tid mister kontakten til omverdenen. Lau prøver derfor at udvikle det, han selv kalder *AV-mode*, hvilket indebærer, at han tilpasser sine private aktiviteter og døgnrytme, så han kan være frisk, når AV-teamet skal på optagelse. Det indebærer også, at han ofte hviler et par timer, når han kommer hjem fra uddannelsen.

Ved den afsluttende bedømmelse efter 12 måneder fremgår det, at Lau er blevet mere aktiv. I udførelsen af den afsluttende opgave har han taget mange initiativer og udvist overblik over produktionsprocessen. Censorerne vurderer, at selvom Lau ved uddannelsen start valgte at have fokus på kameraarbejde, har han også udviklet sig inden for redigering og tilrettelæggelse.

Lau tildeles et ressourceforløb to måneder før, han afslutter Glad Flex Uddannelsen. Efter uddannelsesforsøget går Lau ubeskæftiget i 15 måneder. Ifølge jobcentret, fordi der er tale om en række uheldige sammenfald i den kommunale organisation, der medfører stilstand i Laus sagsbehandling. I september 2016 er Lau i afklaring i en genbrugsbutik.

Eksempler på Elias' kompetenceudvikling i uddannelsen til madgartner

Ved uddannelsesstart er det Elias' ønske at få et job, tjene sine egne penge og flytte i egen bolig. Elias giver udtryk for, at han ser sin deltagelse i uddannelsesforsøget som endnu en praktik, hvor hans arbejdskraft udnyttes. Elias deltager cirka halvdelen af dagene på gartnerdelen af uddannelsen. Nogle dage melder han afbud, andre dage udebliver han uden besked. Han bliver kontaktet ved udeblivelse og kommer med mange forklaringer på, hvordan alt fra tandlægebesøg til dødsfald, retssager og tilskadekomne i hans nærmeste omgangskreds kræver, at han er andre steder end på uddannelsen.

Når Elias endelig møder op, udtrykker faglærer og vejleder glæde over at se ham og undlader at kommentere hans forklaringer på udeblivelse. Han anerkendes, når der er noget, han klarer godt. Det bliver gentaget, at han er i et uddannelsesforløb, hvor han kan lære noget og, at han skal kunne noget for at få et job. I evalueringerne bliver det synliggjort for Elias, hvad han lærer. Det er svært at spore ændringer i Elias mestringsstrategier, og faglærer og vejleder har mange overvejelser, om den anerkendende og krav-tilpassede fremgangsmåde gavner ham.

Gennem faglærernes observationer og samtaler med Elias i hverdagen og ved de fastlagte evalueringer, bliver det tydeligere, at Elias husker meget dårligt, og derfor har brug for struktur til at fastholde beskeder. Elias kan bedst lide at arbejde alene, men samtidig går han let i stå, når han arbejder alene og møder en udfordring. Det kan medføre, at han vælger at gå sin vej. Elias kan ikke fastholde hvor og hvornår, han skal møde. En uddannelse, hvor Elias skal møde på 3 forskellige dyrkningssteder på en uge, er derfor ikke god for ham. Den første gang eleverne er i køkkenet og forarbejder noget, de har høstet, giver Elias udtryk for, at han godt kan lide at være i køkkenet. Denne positive udmelding forsøger teamet at bygge videre på. Det aftales med Elias, at han afslutter sit gartnerforløb tidligere end de øvrige elever for at påbegynde sit madforløb i køkkenet. Her skal han møde på den samme adresse med de samme mennesker hver dag. Elias får trinvis instruktion til afgrænsede opgaver og faglæreren afslutter nu hver dag med at repetere, hvad han skal i gang med, når han møder næste dag. Det fungerer i nogle uger, hvorefter Elias igen har meget fravær.

Efter 8 måneders uddannelse kommer vendepunktet da Elias ved en evaluering giver vejlederen lov til at kontakte hans mor, og faglæreren begynder at koordinere støtten til Elias med hende. Hver fredag får Elias fx et ugeskema sendt hjem med posten. Det hænger hans mor på køleskabsdøren, så hun kan hjælpe ham med at komme afsted. Ved udeblivelse kontakter faglæreren først Elias, og hvis han ikke svarer, kontakter hun Elias' mor. Hvis Elias er taget afsted hjemmefra, medfører en sms-besked om, at han er ventet, og hvilken opgave, han skal i gang med ofte, at Elias dukker op på uddannelsesstedet umiddelbart efter.

Når Elias oplever en udfordring i køkkenet, han ikke kan håndtere og vil gå, får faglæreren ham oftest til at blive og finder en vej gennem forhindringen sammen med ham, så Elias kan gå hjem med en succesoplevelse i stedet for et nederlag. Til bedømmelser og evalueringssamtaler gentages det, at Elias IKKE bliver smidt ud fra uddannelsen. Faglæreren holder fast i ham uanset, hvor lidt han kommer, fordi hun mener, at køkkendelen kan blive et skridt videre for Elias hen imod det job, han så gerne vil have.

Ved den afsluttende eksamen efter 12 måneder producerer Elias over et forløb på 2 timer selvstændigt - med adgang til at spørge - en ret bestående af græske frikadeller med græsk salat og hjemmelavet rødbede chutney. Under arbejdet med retten observerer censor, at Elias ved udskæring af tomater har fået en kniv, Elias vurderer ikke er skarp nok. Derfor søger han hjælp til at få den slebet. Det viser, at Elias kan forholde sig konstruktiv i et køkken, når der opstår en forhindring. Da kniven er slebet, anvender han den korrekt. Censor vurderer, at Elias har nået de beskrevne kompetencemål på maddelen af uddannelsen.

Elias – som nu er fyldt 27 år - modtager for første gang et bevis på, hvad han kan. Efter uddannelsesforsøget indstilles Elias til et ressourceforløb og har siden været i praktik i en kantine, hvor han indgår i den daglige produktion tre dage om ugen. Perspektivet er, at det bliver afklaret, om Elias kan tilkendes et fleksjobbevis og blive ansat i en kantine.

Eksempler på Saras kompetenceudvikling i køkkenuddannelsen

Til optagelsessamtalen før uddannelsesstart er Sara ikke særlig deltagende. Når hun bliver spurgt om noget, svarer hun ikke, men kigger på sin far og kontaktpædagogen fra bostedet, der begge deltager i mødet. Hun koncentrerer sig om at spise de småkager, der er sat frem, indtil skålen er tom.

Ved uddannelsesstart bor Sara på et bosted for udviklingshæmmede. Da hun skal til den første bedømmelse på uddannelsen, vil hun gerne have en pædagog fra bostedet med. Faglærer og vejleder mener, at det vil være godt, at Sara selv klarer det. Hun får evalueringsspørgsmålene med hjem, så hun kan gennemgå dem med støttepædagogen. Sara klarer efterfølgende bedømmelse og evaluering fint alene med sin faglærer og vejleder.

Sara kan godt læse en enkel opskrift. Hendes udfordring er at omsætte det, hun læser, til handling. Derfor har Sara brug for vejledning til at komme i gang og gå trinvis til værks. Ved udlevering af en opskrift, skal Sara stilles de spørgsmål, der pejler hende ind på hvilken tilberedningsmetode, hun skal benytte, og hun skal med støtte fra sin faglærer skrive en enkel 'to-do-liste'. På den måde kan Sara overkomme sine kognitive udfordringer, og hendes glæde ved arbejdet i køkkenet blive det, der fylder.

Ved den afsluttende eksamen efter 12 måneder fremstiller Sara efter opskrift - selvstændigt og med adgang til at spørge - en ret til 6 personer inden for en afsat tidsramme på 2 timer. Hun arbejder fokuseret og struktureret og når det, hun skal, inden for tidsrammen. Hun svarer på alle de spørgsmål, hun bliver stillet om tilberedning og tilsmagning og kan blandt andet fortælle, hvor på køen skanken sidder. Censor, der kommer fra en erhvervsskole, vurderer, at Sara har gode forudsætninger for at starte på et grundforløb (efter tidligere lov om erhvervsuddannelser).

Sara deltager i uddannelsesforsøget inden for rammerne af et ressourceforløb og bliver efterfølgende inden for ca. 1 år afklaret til et fleksjob gennem to praktikforløb inden for køkkenbranchen. Hun er nu ansat 20 timer om ugen i en café i DR-Byen.

Elevernes videre forløb

I september 2016 er det henholdsvis 19 måneder siden, de første elever afsluttede deres forløb og tre måneder siden, de sidste elever afsluttede. Status på de 17 elever, der har gennemført uddannelsen, er:

- 3 elever er godkendt til fleksjob og er i beskæftigelse
- 2 elever påbegynder Grundforløb 2 på en erhvervsskole i oktober 2016
- 2 elever er i praktikforløb med henblik på afklaring til uddannelse eller beskæftigelse
- 1 elev er i beskyttet beskæftigelse – som før sit uddannelsesforløb
- 9 elever er skrevet op til eller i gang med et ressourceforløb, der skal afklare om perspektivet er, at de skal i fleksjob, uddannelse eller på pension. Heraf er:
  - 4 elever i gang med eller på vej i praktikker, der ligger inden for de brancher, hvor de har kvalificeret sig gennem forsøgsuddannelsen
  - 4 elever er i - eller på vej ud i - praktikker i en anden branche med det formål at blive bredt afklaret jf. Lov om Aktiv Beskæftigelsesindsats § 70 a
  - 1 elev er på barsel

Opsummerende er 5 elever ud af de 17, der gennemførte hele Glad Flex Uddannelsen, efterfølgende kommet videre i uddannelse eller beskæftigelse (fleksjob), 9 elever er kommet i ressourceforløb, og to elever er tilbage i ordinære praktik- eller aktiveringsforløb med henblik på at komme nærmere beskæftigelse. En elev er fortsat i beskyttet beskæftigelse.

For de fleste unge i projektet, er den realistiske vej til beskæftigelse og delvis selvforsørgelse at blive godkendt til et fleksjob. Her møder de unge meget forskellige sagsbehandlings-

praksis alt efter hvilken kommune, de bor i. Nogle unge opnår en godkendelse til fleksjob inden for få måneder, mens andre får stillet i udsigt, at de skal i praktik i flere år, inden det kan blive afklaret, om de kan tildeles et fleksjobbevis eller en pension.

I tre ud af de fem afprøvede forløb har projektet samarbejdet med Københavns Kommune for at undersøge, hvordan løbende dialog mellem uddannelsesinstitution og jobcenter kunne medføre en dokumentation, der hurtigere får den unge afklaret til mere uddannelse eller beskæftigelse. Det lykkedes i nogle tilfælde, men ikke i andre.

Erfaringen viser, at det gavner eleverne i overgangen fra en Glad Flex Uddannelse til anden uddannelse eller afklaring i forhold til beskæftigelse, at de har en gennemgående sagsbehandler. Ligeledes har fremgangsmåder, der giver eleven indsigt i den dokumentation, der formidles til en kommunal jobkonsulent, styrket den unges forståelse og ansvar for eget videre forløb i uddannelse og beskæftigelse.

Mange af de unge er kommet videre i et ressourceforløb. I et jobcenterperspektiv har deltagelse i uddannelsesforsøget derfor givet de unge en retning i deres afklaring af arbejdsevne og fremtidige forsørgelsesgrundlag. Flere af de unge giver imidlertid udtryk for, at de ikke kan se meningen med det ressourceforløb, der skal hjælpe dem videre, og de har på de indledende møder med et rehabiliteringsteam følt sig uden for indflydelse på, hvad der besluttes om deres liv.

De primære udfordringer er dokumentationskravene i Lov om Aktiv Beskæftigelsesindsats (§ 70 a), som forekommer uhensigtsmæssige for unge med funktionsnedsættelse, der har gennemført et års kompetenceudvikling inden for en bestemt branche.¹⁰ De unge har i disse tilfælde svært ved at forstå, hvad der er formålet med praktikker inden for områder, hvor de ikke kan noget og derfor heller ikke kan se sig selv arbejde i fremtiden. Det virker demotiverende for unge, der for første gang oplever, at der er noget, de er gode til, at de skal videre i praktik inden for helt andre områder, hvor de igen kommer til at opleve nederlag, fordi deres funktionsnedsættelse kommer i søgelyset frem for deres nyerhvervede kompetencer. Det betyder, at nogle af de unge mister motivationen og troen på, at det kan gøre en forskel at anstrenge sig for at dygtiggøre sig.

Erfaringen er derfor, at hvis unge med funktionsnedsættelse skal i beskæftigelse, er det ikke tilstrækkeligt at etablere relevante uddannelsesstilbud, men der er også behov for justeringer i forhold til overgangen til beskæftigelse. Fx i form af dispensationsmuligheder for kommunerne.

5. Forslag til en uddannelsesmodel

På baggrund af elevernes progression, gennemførelsesgrad og erfaringer fra afprøvning af de tre Glad Flex Uddannelser, er det muligt at tegne konturerne af en uddannelsesmodel, der bidrager til at sikre unge med funktionsnedsættelse bedre muligheder for at deltage i og gennemføre en uddannelse - og på længere sigt at komme i beskæftigelse.

En sådan uddannelse er karakteriseret ved:

- Virksomhedsforlagt praksislæring i en virksomhed af en størrelse, der kan rumme et hold på 5-8 elever i hele uddannelsesperioden.
- Kompetencebeskrevet uddannelse, hvor faglærer og virksomhed samarbejder om udvælgelse af 5-7 kompetencemål ud fra en bred vifte af centralt fastsatte kompetencemål. Kompetencemålsbeskrivelsen gør det muligt for censor at bedømme elevens niveau ved uddannelsens afslutning.¹¹
- 25 timers undervisning om ugen i minimum 2 år.
- En fast faglærer, der har en faglig uddannelse i branchen og pædagogisk erfaring eller (efter)uddannelse.
- Læringsmål beskrevet på flere niveauer samt undervisningsaktiviteter og evalueringsplan, som understøtter faglærerens mulighed for at vurdere elevens faglige udvikling – og at dele sin vurdering med eleven.
- Samarbejde mellem faglærer og uddannelsesansvarlig på virksomheden, der sikrer løbende koordinering mellem produktion, undervisningsplanlægning og praksis.
- Samarbejde mellem faglærer og vejleder om udvikling af undervisningsmetoder, der imødekommer elevens individuelle undervisningsbehov i udviklingen hen i mod uddannelsens kompetencemål.
- Adgang til vejledning for eleven omkring forhold uden for undervisningen, så eleven fastholdes i uddannelsen – herunder samarbejde med den unges netværk, hvis den unge ønsker det (forældre/værge, bosted, mentor, hjemmevejleder m.v.).
- En længerevarende praktik i en anden virksomhed på 1-3 måneder på uddannelsens andet år.
- Etablering af dialog mellem den unge og jobcentret i de sidste måneder af uddannelsesforløbet med henblik på at støtte op om, at den unge efter afsluttet uddannelsesforløb kommer videre i beskæftigelse inden for branchen, så eleven kan vedligeholde sine kompetencer.
- Vejlederbro fra uddannelse til beskæftigelse, hvor vejlederen på uddannelsen følger den unge i overgangen til beskæftigelse ind i en eventuel mentorordning på arbejdspladsen.
- En forankring af uddannelsen, der frigør den unge fra beskæftigelseskrav i uddannelsesperioden og muliggør et forsørgelsesgrundlag uden beskæftigelse ved siden af studierne.

Noter:

¹Hotel & Restaurantskolen; Erhvervsskolen Nordsjælland; Next Uddannelse, Københavns Film- og TV-Produktionsuddannelsen; Roskilde Tekniske Skole; Roskilde Universitet; Aalborg Universitet, Sydhavnen; Københavns Madhus; Københavns Kommunes Skolehaver v. Bispebjerg; EAT – Københavns Kommunes Skolemadsordning; Glad Mad på FOSS; Café Glad, BIBLIOTEKET; Café Glad i DR-byen; TV-Glad; Arrowspace; Strong Productions A/S; Christianhavns Kvarter – TV, Nyheder og Debat; Warner Bros International Television Production Danmark; Styrelsen for Slotte og Kulturejendomme; Byens Drift og Teknik – Miljøforvaltningen København; Haver til Maver; ØsterGro; Skole og Forældre; Meyers Bageri; Amagerbrogade; Fazer Food Services A/S; Novo Nordisk Bagsværd; Fodboldklubben B93; Københavns Kommune; Jobcenter for Unge; Allerød Kommune; Herlev Kommune; Furesø Kommune; Frederiksberg Kommune.

² Formålet med ungdomsuddannelsen er jf. lovbekendtgørelsen at unge udviklingshæmmede og andre unge med særlige behov opnår personlige, sociale og faglige kompetencer til en så selvstændig og aktiv deltagelse i voksenlivet som muligt og eventuelt til videre uddannelse og beskæftigelse. (LBK nr. 783 af 15/06/2015)

³ Evaluering af STU, Afrapportering (2012), Epinion for Ministeriet for Børn og Undervisning.

⁴ Tallet er beregnet ud fra de seneste offentliggjorte nøgletal fra Ministeriet for Børn, Undervisning og Ligestilling. Tallet fremkommer ved at sammenlægge de 4354 elever, der har afsluttet en STU i perioden 2010-2014 med elevtilgangen i 2011 og 12 (som er afsluttet i 2015 og 2016) og fratække det gennemsnitlige frafald på 16 procent.

⁵ Kvalifikationsrammen er en samlet, systematisk og niveaudelt beskrivelse af kvalifikationer, der kan erhverves inden for det danske uddannelsessystem. Kvalifikationsrammen omfatter alle offentligt godkendte kvalifikationer i det danske uddannelsessystem – fra folkeskoleniveau til universitetsuddannelser på højeste niveau og voksen- og efteruddannelse. Den danske kvalifikationsramme består af 8 niveauer, hvor det samlede læringsudbytte af kvalifikationer i kvalifikationsrammen gradvist stiger fra niveau 1 til niveau 8. Til hvert niveau er der knyttet en niveaubeskrivelse, som beskriver vigtige træk ved kvalifikationer på niveauet. Et niveau er beskrevet ved begreberne viden, færdigheder og kompetencer, der tilsammen beskriver læringsudbyttet på niveauet.

Der er etableret procedurer for indplacering af kvalifikationer i kvalifikationsrammen på de forskellige uddannelsesområder. Procedurerne er knyttet til de eksisterende procedurer, der gælder for godkendelse af nye uddannelser på de respektive uddannelsesområder.

Kilde: <https://www.uvm.dk/Uddannelser/Paa-tvaers-af-uddannelserne/Den-danske-kvalifikationsramme>

⁶ Jf oplæg af lektor og Ph.d. studerende Leif Rye Hauerslev (nu uddannelsesleder på Teknisk Gymnasium i Viborg). I processen med beskrivelsen af uddannelserne fik arbejdsgruppen inspiration gennem 4 workshops, hvor Hauerslev blandt andet præsenterede forskellige definitioner på kompetence. Her refererede Hauerslev blandt andet til hvordan kompetence er defineret af hhv. Henrik Holt Larsen (2002), Per-Erik Ellerström (1992), Stefan Hermann (2008) og Knud Illeris (2011).

⁷ Projektet har valgt at forstå kompetence som evnen og beredskabet til gennem handling at møde en udfordring, hvor udfordringen ikke nødvendigvis er givet, men kontekstafhængig, ikke rutinemæssig, men ny og ikke på forhånd afspejlet i bestemte succeskriterier, men derimod i et

åbent udfald inden for standarder i branchen.' (Hermann 2008) Arbejdsgrupperne har tilføjet inden for standarder i branchen, fordi de ikke mener, at udfaldet af en rutinepræget opgave kan have et åbent udfald. Der er standarder i en branche, der skaber forventninger til resultatet.

⁸ I høringssvar til Forslag om Lov om Kombineret Ungdomsuddannelse 3. april 2014 gjorde Glad Fonden undervisningsministeriet opmærksom på, at udkastet ikke så ud til at inkludere de unge, der i dag mangler et kompetencegivende uddannelsesstilbud efter afsluttet STU.

⁹ Tallene svarer til et frafald på 18,2 % på det samlede uddannelsesforsøg og et frafald på 5,6% for de elever, der efter basisforløbet fortsatte på de 34 ugers hovedforløb. Til sammenligning er gennemførselsprocenten for elever, der efter erhvervsskolereformen er startet på grundforløbet del 2 på 22 % efter 6 måneder. Notat fra Undervisningsministeriet. Se notat 160418 Om frafald paa eud.

¹⁰ Jf. Lov om Aktiv Beskæftigelsesindsats § 70 a, fremgår det, at den rehabiliteringsplan, der skal godkendes af et rehabiliteringsteam, og som udgør grundlaget for, om der kan bevilges fleksjob, skal indeholde:

- 1) Dokumentation for, at personens ressourcer og udfordringer er fuldt afklarede i forhold til uddannelse og beskæftigelse.
- 2) Dokumentation for, at alle relevante instanser efter denne lov samt andre foranstaltninger har været afprøvet for at bringe eller fastholde den pågældende i ordinær beskæftigelse.
- 3) Dokumentation for, at den pågældendes arbejdsevne anses for varig og væsentlig begrænset og ikke kan anvendes til at opnå eller fastholde beskæftigelse på normale vilkår.

¹¹ Forsøgsprojektet havde i en periode på 4 måneder tilknyttet en praktikant fra Uddannelsesvidenskab på DPU, Aarhus Universitet: Amalie Friberg Ladegaard. Praktikopholdet resulterede i et notat, der på baggrund af desk-studie af Skolverkets hjemmeside og interview på en uddannelsesinstitution beskriver uddannelsesstilbud til unge med utvecklingsstörning i Sverige. Notatet konkluderer, at der i Sverige med en reform i 2013 kom klare nationale mål for uddannelse af unge med udviklingsforstyrrelse, der ser ud til at hæve kvaliteten af uddannelsen. Det tydeliggør, hvad eleverne skal kunne og bedømmes på ved uddannelsens afslutning. En konklusion der ligger fint i tråd med erfaringerne med at kompetencemålbeskrive Glad Flex Uddannelserne. Notatet kan rekvireres ved henvendelse til Glad Fonden.

Bilag 1. Et eksempel på beskrivelse af et enkelt fagområde fra hver uddannelse

Køkken - brødbagning

Fagområde	kompetencemål	Undervisningsaktivitet	Læringsmål 1	Læringsmål 2	Læringsmål 3
Mål og vægt	Eleven har opnået begyndende kendskab til mål og vægt og kan tage ansvar for rutineprægede opgaver i den daglige produktion og udføre dem i praksis.	Eleven undervises i fagrelevante strategier for at kunne regulere opskrifter til brug i produktionen. Eleven undervises praksisnært i opmåling af basisprodukter til brødproduktion.	Eleven kender til, at der er forskellige måleenheder som deciliter, liter, gram og kilo og ved at disse anvendes, når man arbejder med brødproduktion.	Eleven kan med støtte foretage opmåling til rutineprægede opgaver inden for brødbagning.	Eleven kan selvstændigt og med adgang til at spørge opmåle liter, deciliter, kilo og gram i forbindelse med rutinepræget brødproduktion.

Madgartner

Fagområde	kompetencemål	Undervisningsaktivitet	Læringsmål 1	Læringsmål 2	Læringsmål 3
Plantekendskab	Eleven kan genkende og navngive de mest almindelige planter inden for krydderurter, grøntsager og bær og give eksempler på anvendelsesmuligheder.	Eleven følges med madgartnerteamet rundt på de forskellige dyrkningssteder og undervises gennem deltagelse i det praktiske arbejde, hvor faglæreren instruerer og står til rådighed for spørgsmål og vejledning.	Eleven ved, at der findes forskellige slags planter.	Eleven kan adspurgt nævne de to plantegrupper og kan svare på enkle spørgsmål om planters opbygning. Eleven kan observere og beskrive en plante og har begyndende kendskab til identifikation.	Eleven kan kende forskel på urteagtige planter og vedplanter og kender til enkle botaniske fagudtryk. Eleven kan give en enkel morfologisk beskrivelse af en plante og kan bruge sansning som redskab til at identificere og navngive den, f.eks. ved at smage og lugte.

AV-team uddannelsen

Fagområde	kompetencemål	Undervisningsaktivitet	Læringsmål 1	Læringsmål 2	Læringsmål 3
TV-udstyr	Eleven kan med adgang til vejledning tage ansvar for det relevante udstyr inden for de rammer, der er givet af virksomheden.	Eleven lærer gennem deltagelse i en praktisk opgave for en opdragsgiver, hvor eleven under lærerinstruktion og vejledning indgår i et AV-team, der producerer video for AV-afdelinger i virksomheder/offentlige arbejdspladser. I perioder undervises på Glad Fagskole med mulighed for fordybelse.	Eleven kan vise, hvordan udstyret grundlæggende bliver håndteret, opbevaret, vedligeholdt og registreret. Eleven kan endvidere referere, hvordan man opdager basale mangler og problemer med udstyret.	Eleven kan under vejledning sammensætte udstyret ud fra de givne forhold, hvor opgaven skal løses. Eleven kan endvidere opdage mangler og problemer samt registrere, optælle og vedligeholde udstyr.	Eleven kan med adgang til vejledning sammensætte udstyret ud fra de givne forhold på en virksomhed, hvorunder opgaven skal løses. Eleven kan endvidere tage initiativ til og ansvar for at vedligeholde udstyr og identificere fejl ved udstyret til en produktion Eleven kan vejlede brugere og klargøre udstyr til tv-produktion.

Fra 2013-2016 har Glad Fonden gennemført et uddannelsesforsøg rettet mod unge med funktionsnedsættelse, som ikke hidtil har haft mulighed for at tage en kompetencegivende uddannelse: Glad Flex Uddannelse.

Der er i samarbejde med kommuner, virksomheder og erhvervsskoler udviklet og afprøvet tre uddannelsesmodeller, hvor unge har opnået kompetencer til at arbejde som assistenter inden for medie-, køkken-, og gartnerbranchen.

Glad Flex Uddannelse er baseret på virksomhedsforlagt praksislæring på mindre hold, hvor faste faglærere med brancheerfaring er ansvarlige for den daglige undervisning på virksomhederne og fastholder uddannelsesperspektivet hen imod de beskrevne kompetencemål.

I dette notat opsummeres erfaringer og resultater fra uddannelsesforsøget.

Glad Fonden er en socialøkonomisk virksomhed, med afdelinger i København, Ringsted, Aabenraa, Esbjerg, Vejen og Kolding. Ud over Glad Fagskole, der udbyder en 3-årig Særligt Tilrettelagt Ungdomsuddannelse (STU), driver Glad Fonden virksomheder indenfor blandt andet medier, teater, zoologisk have, køkken og service. Alle virksomheder er baseret på et tæt samarbejde mellem mennesker med og uden funktionsnedsættelse.